

Tisha B'Av as a Moed
4 Approaches to Finding Light in the Darkness
 (Based on a shiur of Rabbi Gad Eldad)

#1 שולחן ערוך אורח חיים הלכות תשעה באב ושאר תעניות סימן תקנט
 אין אומרים תחנון בת"ב, ואין נופלים על פניהם משום דמקרי מועד

The Source

#2 איכה פרק א

(ט) סלה כל אבירי אד-ני בקרבי קרא עלי מועד לשבר בחורי גת דרך אדני לבתולת בת יהודה

The Lord has trampled all my mighty men in my midst, He proclaimed a set time/festival to crush my young men; the Lord has trodden as in a wine press the maiden daughter of Judah.

Approach #1 – Looking Forward

#3 זכריה פרק ח

(ט) כה אמר יקוק צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים והאמת והשלום אהבו

Thus says the Lord of hosts: The fast of the fourth month, and the fast of the fifth, and the fast of the seventh, and the fact of the tenth, shall become times of joy and gladness, and cheerful feasts to the house of Yehuda; therefore, love the truth and peace.

#4 אלשיך זכריה פרק ח

הנה ראוי לשים לב, מה ענין אומרו אמת ושלום יותר מכל שאר תורה ומצות? ויתכן יאמר, כי למה שאין קלקול נתקן אם לא בהפך סיבת קלקולו, והוא כי הלא צומות אלו על חרבן בית המקדש היו, וידוע כי בית ראשון על ביטול תורה הנקראת אמת נחרב, כמאמרם ז"ל ויתר הקב"ה על עבודת אלילים ועל גילוי עריות ועל שפיכת דמים ולא ויתר על ביטול תורה, וכן בית שני ידוע שנחרב על שנאת חנם

ולכן להתהפך לעתיד הצומות למועדים טובים, צריך שסיבות החורבנות לא תהיינה עוד, על כן אמר צום הרביעי וצום וכו' יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה וכו', אך בזאת שהאמת היא התורה שעל העדרה נחרב בית ראשון, והשלום שעל העדרו נחרב השני אהבו

#5 ערוך השולחן אורח חיים סימן תקנב

אין אומרים תחנון במנחה בערב ט"ב משום דאקרי מועד וכן אין אומרים צדקתך צדק במנחה שבת ערב ט"ב וגם בת"ב עצמו כן והעניין הוא לסימן כי אנו מובטחים בהש"ת שעוד יתפכו הימים האלה למועדים ושמחה וימים טובים

Rav Schwab #5a

השלישי בטי' לחדש מנחם אב, ותהיה לששון ולשמחה וליום טוב.

והבית השלישי יבנה ע"י משיח בן דוד. והנה מגילת רות מלמדת אותנו שבזכות קיום מצות לקט ושכחה ע"י בועז נזדווגה לו רות, ומצאצאיה נולד דוד בן ישי, ומשיח בן דוד יבנה בית המקדש אשר שם מקריבין כל הקרבנות. נמצא שכל הענין התחיל בקיום מה שנאמר "ובקצרכם את קציר ארצכם וגוי ולקט קצירך לא תלקט", ואמרה התורה פסוק זה דווקא בין שבועות לראש השנה לרמז שלעתיד לבא יכנס יום טוב הכי גדול בין עצרת לראש השנה. ועפ"י אמרו רז"ל "ללמדך שכל הנותן לקט שכחה ופאה לעני כראוי מעלין עליו כאילו בנה בית המקדש והקריב עליו קרבנות".

(כג,כב) ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך בקצרך ולקט קצירך לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם אני ה' אלקיכם.

וברש"י הביא דברי התו"כ אמר ר' אבדימי ברבי יוסי מה ראה הכתוב ליתנם באמצע הרגלים, פסח ועצרת מכאן ור"ה ויוה"כ מכאן, ללמדך שכל הנותן לקט שכחה ופאה לעני כראוי מעלין עליו כאילו בנה בית המקדש והקריב עליו קרבנותיו בתוכו, עכ"ל. ותמוה מה ענין מצוות לקט שכחה ופאה אצל בנין בית המקדש, ולמה נכתבו דווקא באמצע פרשת המועדות.

ואפשר לומר שבכאן רמז הכתוב למועד שיהיה באמצע הרגלים, דהיינו תשעה באב של לעתיד לבא, וכמו שמבשר הנביא זכריה (ח,יט) "צום הרביעי וצום החמישי [דהיינו ט' באב] וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים", והיינו שכשם שבית ראשון ושני נחרבו בטי' באב כשיבא בן דוד ויגאלנו במהרה יבנה המקדש

#5b ויקרא פרק כג

(ב) דבַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם מוֹעֲדֵי יְקוֹק אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדָי:

(ו) וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חַג הַמִּצּוֹת לִיקוֹק שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ:

(טו) וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הַבֵּיאֲכֶם אֶת־עֹמֶר הַתְּנוּפָה שִׁבְעַת שַׁבָּתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה: (טז) עַד מַמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִית תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה לִיקוֹק: (כא) וּקְרֹאֲתֶם בְּעֶצְמוֹ הַיּוֹם הַזֶּה מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ חֶקֶת עוֹלָם בְּכָל־ מוֹשְׁבֵי־יִשְׂרָאֵל לְדֹרֹתֵיכֶם:

(כב) וּבְקִצְרְכֶם אֶת־קִצִּיר אֲרָצְכֶם לֹא־תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֵךְ בְּקִצְרְךָ וּלְקַט קִצִּירְךָ לֹא תִלְקַט לְעֹנֵי וְלִגְרֵי תַעֲזֹב אֹתָם אֲנִי יְקוֹק אֱלֹהֵיכֶם:

(כד) דַּבַּר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם שַׁבָּתוֹן זִכְרוֹן תְּרוּעָה מִקְרָא־קֹדֶשׁ:

(כז) אַךְ בְּעֶשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשֵׁיכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה לִיקוֹק:

(לד) דַּבַּר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה חַג הַסּוּסוֹת שִׁבְעַת יָמִים לִיקוֹק:

Approach #2 – It's All Relative

#6 תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לא עמוד א

תני אבימי בריה דרבי אבהו: יש מאכיל לאביו פסיוני וטורדו מן העולם, ויש מטחינו בריחים ומביאו לחיי העולם הבא. אמר רבי אבהו: כגון אבימי ברי קיים מצות כיבוד.

Avimi, son of Rabbi Abbahu, taught: There is a type of son who feeds his father pheasant birds [pasyonei] and yet this behavior causes him to be removed from the World, i.e., the World-to-Come; and there is one who makes his father grind with a millstone, which is difficult work, and this action brings him to the life of the World-to-Come. Rabbi Abbahu said: One such as Avimi, my son, properly fulfilled the mitzva of honoring his parents.

חמשה בני סמכי הוה ליה לאבימי בחיי אביו, וכי הוה אתא רבי אבהו קרי אבבא, רהיט ואזיל ופתח ליה, ואמר אין אין עד דמטאי התם. יומא חד אמר ליה: אשקיין מיא, אדאייתי ליה נמנם, גחין קאי עליה עד דאיתער, איסתייעא מילתיה ודרש אבימי: **מזמור לאסף**

The Gemara relates: Avimi had five sons during his father's lifetime who were ordained to issue halakhic rulings, and he too was ordained. And yet when Rabbi Abbahu, his father, came and called at the gate to enter, Avimi would himself run and go to open the door for him. And before he arrived there, he would already say: Yes, yes, so that his father would not think that he was being ignored. One day Rabbi Abbahu said to Avimi his son: Give me water to drink. Before he brought him the water, Rabbi Abbahu dozed off. Avimi bent over and stood over him until his father awoke. The performance of this mitzva aided him, i.e., as a reward God helped him in his studies, and while he was waiting, Avimi succeeded in homiletically interpreting the psalm: "A song to Asaph"

#7 רש"י מסכת קידושין דף לא עמוד ב

בעודו גחין לפניו שהבין במדרש מזמור אחד שבספר תהלים שלא היה מבין בו קודם לכן לדורשו וי"מ שמקרא זה לבדו דרש מזמור לאסף א-להים באו גוים בנחלתך וגו' קינה לאסף מיבעי ליה ודרש כך שאמר **אסף שירה על שכילה הקב"ה חמתו בעצים ואבנים שבביתו ומתוך כך הותיר פליטה בישראל** שאלמלא כך לא נשתייר משונאי ישראל שריד וכן הוא אומר כלה ה' את חמתו ויצת אש בציון (איכה ד)

It should have stated: "A lamentation of Asaph". Asaph recited a song because HKBH, Blessed is He, exhausted His anger on the wood and stones of His house, thus leaving a remnant in Israel.

#8 תהלים פרק עט

(א) **מְזֻמָּר לְאַסָּף אֶל־לֵהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנַחֲלֹתֶךָ טָמְאוּ אֶת הַיְכָל קִדְשְׁךָ שָׁמוּ אֶת יְרוּשָׁלַם לְעַיִים**

A song of Asaph. O God! Nations have come into Your heritage, they have defiled Your Holy Temple, they have made Jerusalem into heaps.

#9 איכה פרק ד

(יא) **כִּלָּה יְקוּקֶךָ אֶת חֲמָתוֹ שִׁפָּךְ חֲרוֹן אַפּוֹ וַיִּצַת אֵשׁ בְּצִיּוֹן וַתֹּאכַל יְסוּדֹתֶיהָ**

The Lord has spent His fury, He has poured out His fierce anger, and He has kindled a fire in Zion, which has consumed her foundations.

#10 איכה רבה (וילנא) פרשה ד

לא הוה קרא צריך למימר אלא בכי לאספ נהי לאספ קינה לאספ, ומה אומר מזמור לאספ? אלא משל למלך שעשה בית חופה לבנו וסיידה וכיידה וציירה ויצא בנו לתרבות רעה, מיד עלה המלך לחופה וקרע את הוילאות ושיבר את הקנים ונטל פדגוג שלו איבוב של קנים והיה מזמר, אמרו לו המלך הפך חופתו של בנו ואת יושב ומזמר, אמר להם מזמר אני שהפך חופתו של בנו ולא שפך חמתו על בנו

כך אמרו לאספ הקב"ה החריב היכל ומקדש ואתה יושב ומזמר, אמר להם **מזמר אני ששפך הקב"ה חמתו על העצים ועל האבנים ולא שפך חמתו על ישראל**, הדא הוא דכתיב ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה

Rav Shimshon Dovid Pincus #11

Why did Avimi expound on this particular verse at this precise time?

Rav Pincus explained that standing over his father, refusing to just place the cup on the table, Avimi realized how much love existed between father and son. He used this as a tool to understand the relationship between our Father in Heaven and B'nei Yisrael. Because of this great love, Avimi realized that clearly the destruction of the Mikdash was not an act of Divine punishment intending to banish the Jewish people forever. **A father always loves his child.** The destruction must be interpreted as a necessary separation to preserve, rather than destroy, the Jewish people.

Rav Pincus further explained that this love being implicit even at the very moment of churban is demonstrated by Klal Yisrael lifting some of the customary restrictions of mourning after noon. Then we may sit on regular seats and the paroches is returned. Women then have a custom to sweep the house and start preparing the post Tisha B'Av meal. The Beis HaMikdash was set aflame toward evening of the ninth of Av (Ta'anis 29a). At that very moment, we begin to lift some of the restrictions of mourning since this very destruction also demonstrated Divine love.

Approach #3 – The Significance of the Void

#12 איכה רבה (וילנא) פרשה א

עובדא הוה בחד בר נש דהוה קא רדי, געת חדא תורתיה עבר עלוי חד ערבי א"ל מה את א"ל יהודאי אנא א"ל שרי תורך ושרי פדנך, א"ל למה א"ל דבית מקדשון דיהודאי חרב, א"ל מנא ידעת א"ל ידעית מן געייתא דתורך, עד דהוה עסיק עמיה געת זימנא אחריתי, אמר לו אסר תורך אסר פדנך דאתייליד פריקהון דיהודאי

A man was ploughing, when one of his oxen lowed. An Arab passed by and asked: "What are you?" He answered: "I am a Jew." He said to him: "Unharness your ox and untie your plough" [as a mark of mourning.] "Why?" "Because the Temple of the Jews is destroyed." He inquired: "From where do you know this?" He answered: "I know it from the lowing of your ox." While he was conversing with him, the ox lowed again. The Arab said to him: "Harness your ox and tie up your plough, because the deliverer of the Jews is born".

#13 ספר נצח ישראל פרק כו

ולפיכך כאשר געת פעם ראשונה, אמר שחרב. ובפעם שניה אמר שנולד המשיח. כי כבר אמרנו למעלה כי **חורבן הבית הוא סבה להיותו... וכאשר חרב הבית, אז ראוי שיבוא המשיח... וזה כי קודם שחרב הבית לא שייך משיח בעולם כלל... וכאשר חרב הבית, אז יש בעולם כח מה שלא היה קודם, ויש כאן ההעדר שהוא סבה אל ההויה.**

Therefore, when the ox lowed the first time, [the Arab] said [the Temple] is destroyed, and the second time he said that the Messiah was born. For we have previously said that the destruction of the Temple is the reason for the Messiah's existence... And so when the Temple was destroyed, then it was fitting for the Messiah to come. This is because prior to the destruction of the Temple, the Messiah had no place in the world whatsoever... But when the Temple was destroyed, then there was a potential that had not existed previously. There was a void that is the cause of [his] existence.

ואין לך לשאול, סוף סוף היה אפשר בית שלישי, שיהיה במהרה בימינו, ולא יהיה כלל חורבן. כי דבר זה אינו כלל, כמו שלא היה האור נמצא בתחלת הבריאה, רק היה צריך להיות נמצא בריאה שאינו כל כך במעלה קודם, ואז מעלין בקודש אל המדרגה יותר עליונה. וכמו שהיה בריאת האור, שהיה נמצא העדר בבריאה, שהיתה הארץ תוהו ובוהו עד שהיה כאן העדר המציאות לגמרי, ואז נברא האור להשלים הבריאה. **וכן בעצמו אינו ראוי שיהיה המדרגה העליונה, הוא הבית האחרון, נמצא ראשון, רק שמעלין בקודש, ולכך היה נמצאו שני הבתים הקודמים.**

Just as there was no light at the beginning of Creation, and it was necessary that a world first exist at not so high a level, and then "it went up in sanctity" to a higher level. This is what happened when the light was created, for there was a void in creation, the world being empty and without form, to the point that the world was entirely void. Then light was created to complete creation. Similarly, it is not fitting that the highest level, i.e., the final Temple, exist from the beginning. Rather, we go up in sanctity, and therefore the two previous Temples had to exist...

Approach #4 – Learning from a Mourner

#14 תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף יד עמוד ב

אבל אינו נוהג אבילותו ברגל, שנאמר ושמחת בחגך

A mourner does not practice the halakhot of his mourning on a Festival, as it is stated: "And you shall rejoice in your Festival" (Deuteronomy 16:14).

#15 תלמוד בבלי מסכת סוכה דף כה עמוד ב

ואמר רבי אבא בר זבדא אמר רב: אבל חייב בסוכה. פשיטא! מהו דתימא: הואיל ואמר רבי אבא בר זבדא אמר רב: מצטער פטור מן הסוכה -האי נמי מצטער הוא, קמשמע לן: הני מילי צערא דממילא, אבל הכא - איהו הוא דקא מצטער נפשיה, איבעי ליה ליתובי דעתיה

Rabbi Abba bar Zavda said that Rav said: A mourner is obligated in the mitzva of sukka. The Gemara asks: That is obvious; why would he be exempt? The Gemara answers: Lest you say that since Rabbi Abba bar Zavda said that Rav said that one who is suffering due to his presence in the sukka is exempt from the mitzva of sukka, one could have said that this mourner too is one who is suffering and should be exempt as well. Therefore, he teaches us that the mourner is obligated in the mitzva of sukka. These cases are not similar, since this exemption from sukka applies only with regard to suffering that is caused by the sukka itself, e.g., when one is cold or hot or the roofing has a foul odor. However, here, in the case of a mourner, where he is causing himself to suffer unrelated to his presence in the sukka, he is required to settle himself and fulfill the mitzva.

#16 תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף ס עמוד ב

ת"ר: כשחרב הבית בשניה, רבו פרושין בישראל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין. נטפל להן ר' יהושע, אמר להן: בני, מפני מה אי אתם אוכלין בשר ואין אתם שותין יין? אמרו לו: נאכל בשר שממנו מקריבין על גבי מזבח, ועכשיו בטל? נשתה יין שמנסכין על גבי המזבח, ועכשיו בטל?

The Sages taught in a baraita (Tosefta, Sota 15:11): When the Temple was destroyed a second time, there was an increase in the number of ascetics among the Jews, whose practice was to not eat meat and to not drink wine. Rabbi Yehoshua joined them to discuss their practice. He said to them: My children, for what reason do you not eat meat and do you not drink wine? They said to him: Shall we eat meat, from which offerings are sacrificed upon the altar, and now the altar has ceased to exist? Shall we drink wine, which is poured as a libation upon the altar, and now the altar has ceased to exist?

אמר להם: א"כ, לחם לא נאכל, שכבר בטלו מנחות! אפשר בפירות. פירות לא נאכל, שכבר בטלו בכורים! אפשר בפירות אחרים. מים לא נשתה, שכבר בטל ניסוך המים! שתקו.

Rabbi Yehoshua said to them: If so, we will not eat bread either, since the meal-offerings that were offered upon the altar have ceased. They replied: You are correct. It is possible to subsist with produce. He said to them: We will not eat produce either, since the bringing of the first fruits have ceased. They replied: You are correct. We will no longer eat the produce of the seven species from which the first fruits were brought, as it is possible to subsist with other produce. He said to them: If so, we will not drink water, since the water libation has ceased. They were silent, as they realized that they could not survive without water.

אמר להן: בני, בואו ואומר לכם: שלא להתאבל כל עיקר אי אפשר - שכבר נגזרה גזרה, ולהתאבל יותר מדאי אי אפשר - שאין גזרין גזירה על הצבור אא"כ רוב צבור יכולין לעמוד בה...

Rabbi Yehoshua said to them: My children, come, and I will tell you how we should act. To not mourn at all is impossible, as the decree was already issued and the Temple has been destroyed. But to mourn excessively as you are doing is also impossible, as the Sages do not issue a decree upon the public unless a majority of the public is able to abide by it.

אלא כך אמרו חכמים: סד אדם את ביתו בסיד, ומשייר בו דבר מועט. וכמה? אמר רב יוסף: אמה על אמה. אמר רב חסדא: כנגד הפתח.

Rabbi Yehoshua continues: Rather, this is what the Sages said: A person may plaster his house with plaster, but he must leave over a small amount in it without plaster to remember the destruction of the Temple. The Gemara interjects: And how much is a small amount? Rav Yosef said: One cubit by one cubit. Rav H̄isda said: This should be opposite the entrance, so that it is visible to all.

עושה אדם כל צרכי סעודה, ומשייר דבר מועט. מאי היא? אמר רב פפא: כסא דהרסנא.

Rabbi Yehoshua continues: The Sages said that a person may prepare all that he needs for a meal, but he must leave out a small item to remember the destruction of the Temple. The Gemara interjects: What is this small item? Rav Pappa said: Something akin to small, fried fish.

עושה אשה כל תכשיטיה, ומשיירת דבר מועט. מאי היא? אמר רב: בת צדעא, שנאמר: אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי וגו'.

Rabbi Yehoshua continues: The Sages said that a woman may engage in all of her cosmetic treatments, but she must leave out a small matter to remember the destruction of the Temple. The Gemara interjects: What is this small matter? Rav said: She does not remove hair from the place on the temple from which women would remove hair. The source for these practices is a verse, as it is stated: "If I forget you, Jerusalem, let my right hand forget its cunning. Let my tongue cleave to the roof of my mouth, if I remember you not; if I set not Jerusalem above my highest joy" (Psalms 137:5-6).

מאי על ראש שמחתי? אמר רב יצחק: זה אפר מקלה שבראש חתנים. א"ל רב פפא לאביי: היכא מנח לה? במקום תפילין...

The Gemara asks: What is the meaning of: Above my highest [rosh] joy? Rav Yitzḥak says: This is referring to the burnt ashes that are customarily placed on the head [rosh] of bridegrooms at the time of their wedding celebrations, to remember the destruction of the Temple. Rav Pappa said to Abaye: Where are they placed? Abaye replied: On the place where phylacteries are placed

וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה שנאמר (ישעיהו סו, י) שמחו את ירושלים

The baraita continues: And anyone who mourns for the destruction of Jerusalem will merit and see its joy, as it is stated: "Rejoice with Jerusalem, and be glad with her, all that love her; rejoice for joy with her, all that mourn for her" (Isaiah 66:10).

Rabbi Gad Eldad #17

In general, a mourning period comes to an end, and the deceased "is forgotten from the heart." When mourning is cancelled on account of a mo'ed, this does not happen. The mourning period is not completed later, but it also does not continue. **It is cut short because of the necessity to relate to other aspects of one's life.**

The idea of Tish'a Be-Av being a mo'ed may be based on a similar principle. Just as the mourning rites for a deceased relative are cut short on account of a mo'ed, so too the laws of mourning the destruction of the Temple are cut short at the end of Tish'a Be-Av. The mourning of the destruction of the Temple is not completed and forgotten; it is cut short. The Jewish people cannot make peace with the destruction, but nevertheless life must go on.